

6. Сухорукова Г. Український ринок праці у 2026 році: тренди від HR-експертів - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://hub.kyivstar.ua/articles/ukrayinskij-rinok-praczi-u-2026-rocz-trendi-vid-hr-ekspertiv>

УДК: 339.923

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Ольга Міщенко

sevcenkotana324@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ

«Смілянський промислово-економічний фаховий коледж

Черкаського державного технологічного університету»

м. Сміла

Науковий керівник: викладач економічних дисциплін Тетяна Шевченко

Сьогодні Україна переживає один з найдраматичніших етапів своєї історії, виборюючи державний суверенітет і національну незалежність не лише на полі бою, а й у економічному вимірі. Економіка України під час війни опинилася в умовах багатовимірної кризи.

Збройна агресія спричинила:

- втрату виробничих потужностей — третина яких зупинена або переміщена, зруйнована на близько 17% території країни;
- гострий дефіцит робочої сили — через масові переміщення населення та мобілізацію;
- втрату інвестиційної привабливості через воєнні дії;
- залежність від міжнародної фінансової і гуманітарної допомоги — постійні атаки на критичну інфраструктуру вимагають колосальних коштів на відновлення;
- високий дефіцит бюджету (20% ВВП) та зростання державного боргу (100% ВВП) [1, с. 554].

Економіка країни функціонує в умовах переважання фінансування поточних потреб над інвестиційними, що спричиняє зростання боргового навантаження та скорочення податкових надходжень до дохідної частини бюджету, тому важливо проаналізувати макроекономічні показники, щоб уявити загальну картину економічної стійкості країни. Аналітики прогнозують помірне зростання ВВП у 2026 році близько 1,8–2,5% при продовженні війни. У грошовому вимірі обсяг ВВП очікується на рівні 225–227 млрд. доларів США. Хоча після різкого падіння на 28,8% — у 2022 році економіка демонструє відновлення (зростання на 5,5% — у 2023, 2,9% — у 2024, близько 1,8–2,2% — у 2025 та на рівні приблизно 1,3–2% — у 2026 році), довоєнного рівня вона поки не досягла [2].

Динаміка дефіциту бюджету та державного боргу свідчать про високу залежність від боргового фінансування. У 2026 році дефіцит бюджету оцінюється на рівні близько 19–21% ВВП, що є критично високим показником і пояснюється значними оборонними витратами. Державний борг за окремими оцінками може перевищувати 100% ВВП, що підвищує довгострокові фінансові ризики та втрату фінансової стійкості [2].

Податкові надходження демонструють дисбаланс між бюджетними потребами та реальними податковими доходами, зумовлений тривалою війною. Загальний обсяг видатків складає приблизно 4,82 трлн грн., а заплановані доходи (податки, збори) становлять близько 2,9 трлн грн., тому потреба у зовнішній підтримці перевищує 2 трлн грн. Податкових надходжень недостатньо для покриття обсягів видатків та обслуговування боргу [2].

Інфляція показує нестабільність фінансово-економічної системи. На початку 2026 року її рівень коливався близько 7,5–9,4% у річному вимірі. Основними причинами є зростання

витрат на енергоносії, руйнування енергетичної інфраструктури та глобальні цінові шоки. Скорочення кредитної підтримки економіки з боку банківської системи через високі воєнні ризики — скорочення частки кредитів у ВВП, свідчить про те, що банки більше не виступають фінансовими посередниками економічного розвитку, а більш орієнтовані на покриття державного боргу, і тому підприємства змушені шукати інші джерела фінансування або обмежувати розвиток своєї діяльності чи взагалі закривати свою діяльність. Корнєєв В., Забчук Г., Іващук О., Винник Т. і Рудан В. показують значне скорочення кредитної підтримки, що обмежує інвестиційну активність [3, с. 12]. Григорук А. А. і Литвин Л. М. акцентують увагу на залежності від зовнішньої фінансової підтримки [4, с. 218].

Все вище проаналізоване впливає на відновлення економіки України, оскільки паралельно розвивається тіньова економіка, що послаблює податкову базу та блокує прозорість фінансових надходжень, що веде до недонадходження до державного бюджету. Отже, після проведеного аналізу макроекономічних показників, можна виділити основні стратегії повоєнного відновлення економіки України.

По-перше, оборонно–промисловий комплекс (ОПК) України у 2026 році демонструє рекордне зростання та забезпечує ключовий приріст ВВП, який прогнозується на рівні 1,5-2% за певною оцінкою, причому основна частина цього зростання зумовлена саме оборонними замовленнями. Основний напрямок спрямований на масштабування виробництва контрдронових систем, ракет і боєприпасів. ІТ–галузь залишається на високому рівні експортера послуг різного виду і за підсумками початку 2026 року забезпечує стабільні 3,2% ВВП України, формуючи понад 40% експорту послуг. Розвиток даних секторів економіки забезпечить опору національної економіки; збільшення доходів та залучення іноземного капіталу у складних, ризикових умовах діяльності. Біла І. та Ілюхіна В. звертають увагу саме на те, що війна поряд із втратами активізувала розвиток оборонно–промислового комплексу — розвиток передових військових технологій; ІТ–індустрії; логістики, які забезпечують значні фінансові надходження, підтримуючи критичні сектори економіки [5, с. 150].

По-друге, міжнародна підтримка у вигляді інвестування у проєкти з високим рівнем дохідності. Оскільки бізнес нашої країни показав гнучкість і адаптованість до змін безпекового та економічного середовища, що у значній мірі зберегло значну частину виробничих потужностей та робочі місця, щоб не загальмувати економічний ріст економіки.

По-третє, реформа енергетики — перехід до розподіленої генерації (малі ТЕЦ та відновлювані джерела енергії — ВДЕ). Оскільки на даний час, дефіцит електроенергії через пошкодження інфраструктури стримує промисловість і знижує темпи економічного відновлення. Крім того, глобальні тенденції, зокрема зростання цін на енергоносії, додатково тиснуть на інфляцію та платіжний баланс. Попри масштабні атаки на енергетичну інфраструктуру, вдалося зберегти функціонування енергосистеми завдяки відновленню пошкоджених об'єктів та мобілізації резервів.

Дана політика відновлення дозволить сформувати стійку, конкурентоспроможну економіку, здатну забезпечити фінансову незалежність, економічну безпеку та стабільний розвиток у повоєнний час.

Список використаних джерел

1. Гапонюк О. Економіка України під час війни: виклики, можливості та драйвери відновлення. Економічний аналіз. 2025. Том 35. № 1. С. 553-564. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.553>.
2. Валовий внутрішній продукт. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Корнєєв В., Забчук Г., Іващук О., Винник Т., Рудан В. Компаративний аналіз банківського кредитування підприємств України в умовах війни. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 2024. №6(59), С. 11–23. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4533>.

4. Григорук А. А., Литвин Л. М. Розвиток економіки України в умовах воєнного стану. Наукові перспективи (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Медицина», Серія «Педагогіка», Серія «Психологія»). Київ, 2023. Вип. 4 (34). С. 215-222. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)-215-222](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)-215-222).

5. Біла І., Люхіна В. Економіка війни в Україні: наслідки та можливі конкурентні переваги в повоєнний період. Економіка та суспільство, 2024. №59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-160>.

УДК: 336.748.12

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІЧНУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Мищенко Яна

yanayana7778@gmail.com

Черкаський державний фаховий бізнес-коледж

м. Черкаси

Науковий керівник: Анжела Цибань

Трансформація економічної системи України під впливом воєнного стану призвела до суттєвого посилення інфляційних процесів, що стали ключовим викликом для фінансової стабільності суб'єктів господарювання. В умовах розірваних логістичних ланцюгів, дефіциту енергоресурсів та значних бюджетних видатків, інфляція виступає не лише як макроекономічний показник, а як агресивне зовнішнє середовище, що безпосередньо вимиває обігові кошти підприємств та знецінює їхній капітал. Дослідження впливу інфляції на економічну стійкість є критично важливим для спеціалістів у сфері економіки, обліку та оподаткування, оскільки саме вони відповідають за достовірну оцінку активів та прогнозування платоспроможності бізнесу в умовах цінової нестабільності. Об'єктивна оцінка впливу цінової нестабільності на стійкість підприємства є пріоритетним завданням економічного аналізу. Це пов'язано з необхідністю оперативного управління ліквідністю та корекції стратегій ціноутворення для запобігання вимиванню обігових коштів. Необхідність аналізу динаміки цін у період 2022–2026 років зумовлена потребою підприємств у розробці ефективних інструментів захисту від фінансових втрат [1, 2].

Аналіз динаміки інфляційних процесів за період 2022–2026 рр. свідчить про високу мінливість макроекономічного середовища. Початок повномасштабної агресії у 2022 році спровокував стрімке прискорення темпів інфляції, яка за підсумками року склала 26,6%. Основними факторами виступили девальвація національної валюти, окупація територій з високою питомою вагою у ВВП та різке зростання вартості логістики через блокаду морських портів. Для промислових підприємств країни це призвело до стрімкого зростання індексу цін виробників, що суттєво випереджав споживчу інфляцію [3].

У 2023 році спостерігалася тенденція зниження показника інфляції до рівня 5,1%. Така динаміка була зумовлена жорсткою монетарною політикою Національного банку України (НБУ), фіксацією тарифів на комунальні послуги для населення та стабілізацією пропозиції продовольчих товарів. Проте, незважаючи на загальне уповільнення темпів, витрати бізнесу продовжували зростати за рахунок необхідності інвестування в автономне енергозабезпечення та безпекову інфраструктуру. Проте станом на 2024–2025 роки спостерігається поступове зростання цін (у межах 8-12%). Це пов'язано насамперед із подорожчанням електроенергії для промисловості та необхідністю підвищувати зарплати, щоб втримати працівників у країні. Прогнози на 2026 рік свідчать про те, що економіка України навчилася жити в умовах